

Negyedik Nemzetközi Libero Canto Konferencia, Bécs 2020. február

2020. február 19–23. között Bécsben rendezték meg a Negyedik Nemzetközi Libero Canto Konferenciát a New Yorkban működő Libero Canto School of Singing (a továbbiakban: Énekiskola) szervezésében. A „la via al libero canto”, magyarul „a szabad éneklés útja” alapítója, hirdetője és első tanítója Szamosi Lajos (1894–1977) hangpedagógus, énektanár volt, aki egy olyan ének- és beszédpedagógiai rendszert dolgozott ki, amely felszabadítja a gátlások, feszítések és görcsök merevsége alól az előadóművész egész szervezetét, a hangadást és a művészi kifejezést.

Szamosi Lajos énekesnek tanult Budapesten, Párizsban és Berlinben. Zenei kultúrája, irodalomismerete és íráskészsége korán megnyilatkozott. 1917-től a *Nagyváradai Napló* foglalkoztatta zenekritikusként. 1928-ban Szabolcsi Bence őt kérte fel a *Zenei Lexikon* „Hangképzés” címszavának megírására. 1935 és 1977 között rendszeresen jelentek meg tanulmányai pszichológiai és orvosi szaklapokban is. 1939-ben Budapesten jelent meg *A szabad éneklés útja* című alapvető tanulmánya, amelyet 1947-ben a római Pszichoanalitikus Egyesület is kiadott. Dr. Joachim Flescher, az egyesület elnöke, előszavában többek között ezt írja: „Ez a tanulmány véleményem szerint talán a legjobb az eddig megjelentek közül a modern alkalmazott pszichológia területén”, továbbá a szerzőt olyan embernek nevezte, aki „kitűnő pszichológiai intuícióját össze tudja kötni az éneklés művészetében való nem mindennapos tapasztalataival”.

Szamosi Lajos 1944-ig Budapesten tanított, majd 1946–49 között Itáliában. Hazatérése után az Erkel Ferenc Nemzeti Zenede (később Bartók Béla Zenekonzervatórium) énektanára lett. 1957-ben Bécsbe emigrált. 1958-tól a bécsi Hochschule für Musik und Darstellende Kunst énektanára. A hatvanas évek elején haladó tanítványjaiból létrehozta a Collegium Canticorum énekegyüttest. Az együttes repertoárján elsősorban olasz barokk vokális zene szerepelt, amely akkoriban újdonságnak számított az osztrák színpadokon. Szamosi Lajos a 16–18. századi itáliai vokális hagyományra építette fel pedagógiáját, mivel meg volt győződve arról, hogy ebben a zenei stílusban gyökerezik a későbbi dal- és operairodalom. Pedagógiai hitvallása *Pierfrancesco Tosi* alábbi szavaival fejezhető ki:

„Oh! Micsoda nagy mester a Szív! [...] A szív helyreállítja a természet hibáit, mivel lágyítja a hangot, amelyik éles, jobbra teszi a közömböset és tökéletesíti a jót: tudd, amikor a Szív énekel, nem tudsz hazudni, az Igaznak nagyobb meggyőző ereje van; végül is meggyőződ a világot.” (*Pierfrancesco Tosi: Osservazioni Sopra il Canto Figurato 1723*)

Kroó György 1990-ben így foglalta össze Szamosi Lajos rendszerét:

„[...] kivételesen magasfokú elméleti felkészültségű énektanárként mind a teória, mind a praxis oldaláról vizsgált és ellenőrzött igen széleskörű problematikát, másrészt, hogy az éneklés és az énektanítás kérdéseit egyszerre zenészként, fiziológusként, pszichológusként megközelítve rendszerét interdiszciplináris alapokra építette. [...] Nem ismerek semmi hasonlóan eredeti és mély gondolkodásra, valamint ilyen tehetségre valló munkát a vonatkozó magyar szakirodalomban, s úgy gondolom, hogy alapvető felismeréseit megújulásra érett és megújulás előtt álló művészeti életünk tovább nem nélkülözheti.”

Popper Péter, bár nem ismerte személyesen, írásai alapján így nyilatkozott Szamosiról:

„Ha egy mondatban foglalnám össze ennek a különös életnek a lényegét, az így hangzana: Mindhalálig tartó erőfeszítés annak érdekében, hogy tanítványait visszasegítse egy kozmikus harmóniába, a test, a lélek és a szellem bonthatatlan egységébe. Ezért nevezte egy japán tanítványa a zene Zen mesterének.”

Szamosi Lajost munkájában gyermekei, Edvin (1924–2014) és Hedda asszisztensként segítették, és évtizedeken keresztül a tanítványai és munkatársai voltak; kutatásait, fejlődésének fázisait, módszereinek és eszközeinek elmélyítését, finomítását végigkísérték. Lajos halála után átvették apjuk pedagógiai munkáját, és saját tapasztalataik alapján továbbfejlesztették.

A New York-i Libero Canto Énekiskolát Deborah Carmichael és Cserjési Kinga, Szamosi Edvin tanítványai hozták létre 2015-ben. Deborah Carmichael, az iskola művészeti vezetője szervezte Szamosi Edvin New York-i énekkursusait 1990 és 2007 között. 2001-ben ő volt az Andrea Simon által rendezett *Libero Canto – Voice is Breath* című dokumentumfilm producere. Az

Énekiskola másik művészeti vezetője, Cserjési Kinga a Budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen diplomázott, és Hollandiában, a kilencvenes években ismerkedett meg a Libero Canto énekpedagógiával Heent Prins növendékeként.

Deborah és Kinga számos workshopot tartottak közösen, többek között 2013-tól 2015-ig együtt tanítottak a Deborah által szervezett Il Cuore Canta nyári énekkurzuson. 2013-ban létrehozták a La Compagnia Amarilli együttest, mellyel rendszeresen fellépnek Európában és Amerikában. Távoli terveikben a Libero Canto Énekiskola tanárképzésének elindítása is szerepel.

A Libero Canto Énekiskola Első Nemzetközi Konferenciájára 2016-ban Hollandiában került sor.

Itt találkozott először az a tanárokból, növendékekből és a Szamosi-családtagokból álló nemzetközi közösség, akik Szamosi Lajos pedagógiájának elkötelezett hívei és hirdetői maradtak az elmúlt évtizedek alatt. Ezután majdnem minden évben megismétlődött ez a találkozó, amely egyre nagyobb érdeklődésre tett szert a közösség tagjai körében.

A 2020 februárjában Bécsben megrendezett Negyedik Nemzetközi Konferenciára már 25 résztvevő érkezett Európából, Japánból, az Amerikai Egyesült Államokból és Kanadából. A konferencia résztvevői nyilvános énekórákon és az órákat követő hosszabb beszélgetések alkalmával ismerték meg egymás munkáját. Szamosi Hedda már harmadik alkalommal tisztelte meg az összejövetelt jelenlétével. Naponta tartott foglalkozásokat a toloszékéből, 88 éves kora és törekeny egészsége ellenére. Élénk tekintet, érzékenység, lézerpontosságú figyelem, humor, gyermeki lelkesedés, bizalom és végtelen nyugalom jellemezte óráit.

A Libero Canto egy olyan énekpedagógia, amely bármely zenei stílust előadó énekes számára hasznos lehet – legyen az opera, jazz vagy könnyűzene –, mivel emberközpontú gyakorlataival a hangadáskor megjelenő izomfeszültséget képes lazítani és oldani. A tanár az egyén adott állapotához és az adott pillanathoz igazítva választja meg, melyik gyakorlattal és hogyan vezet tovább a tanítványt a szabad éneklés felé. Ez a megközelítés segíthet bárkinek, aki a hangjával dolgozik, legyen az színművész, médiaszereplő vagy tanár, mert a légzés felszabadításával a beszédhang is felszabadul, erőteljesebbé és kifejezőbbé válik. A Libero Canto énekpedagógia lehetővé teszi, hogy sérülés nélkül és hosszú időn át használhatók legyenek a hangképzőszerveink. Az énekiskolával és a pedagógiával kapcsolatos további információ elérhető a www.libero canto.org weboldalon.

A konferencián jelenlevő tanárok és tanítványok így foglalták össze a konferencia tapasztalatait:

Az éneklésnek és a zenélésnek egyedülálló módon filozofikus megközelítése elképesztő hatással van az ember éneklésére. Hatással van az ember zenével való kapcsolatára és a

világról alkotott képére is. A szabad éneklés útja segített kialakítani a magam énekes nyelvét.

Földesi Johanna régi zenére szakosodott kamaraénekes, egyházzenesz és karvezető

Tanáraim – a klasszikus éneklés Nagy és Kiváló mesterei leginkább a hangképzési gyakorlatokkal, technikai megoldásokkal foglalkoztak. Magas zenei célokat tűztek ki, de nem kísérték el az elégedettségig és művészi kiteljesedésig. Szamosi Edvin tanítása 180 fokos fordulatot jelentett számomra. Amit tanultam tőle? Nem csináljuk a „hangot”, hanem hagyjuk, hogy megtörténjen. Az éneklésben a művészet és a technika alapja az elképzelés.

Peter Ludwig énekművész és Libero Canto énektanár

Nagyon sokat tanultam Hedda foglalkozásain mialatt figyeltem, hogy hogyan tanít. Sokkal mélyebben érzem a testemben, hogy ennek a munkának a középpontjában az az elképzelés áll, hogy a test és a lélek tudja, hogyan kell énekelni, ha nem állunk a folyamat útjába. Hedda ezt testesítette meg óráin. Ezt kommunikálta létével és az ujaival.

Marisa Michelson zeneszerző, énekes és énektanár, a Constellation kórus alapítója és művészeti vezetője

Amikor Heddával dolgoztam, olyan érzésem volt, mintha régóta nem lélegeztem volna, és azon csodálkoztam, hogy hogyan éltem ezt eddig túl. [...] Még sosem éreztem magam ennyire elengedettnek, magabiztosnak és igaznak. [...] Heddától azt is megtanultam, hogy az érzések csak érzések, és rendben van az is, ha megmutatjuk őket, és az sem baj, ha felvállaljuk belső örültségünket.”

Evelina Szamosi énekművész-hallgató

Azért szeretem a Libero Canto szemléletmódot, mert ez az első olyan megközelítés számomra, amelyik az egész szervezetemmel foglalkozik a művészetre való előkészítésben. Ez nem pusztán technika, kerüli a mechanikus, ellenérzésekkel átítatott gyakorlatokat, képzelőerővel és muzikális tudással helyettesíti őket. Nagyon hiszek ebben a munkában, amely a légzésem és elmém szabaddá tételén keresztül létfontosságú része saját művészetem kiteljesítésének.

Lilly Arbisser operaénekes
Kaizinger Rita